

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า "ตำรวจ" ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายว่า ตำรวจ คือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน¹ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายตำรวจไว้มากมายแตกต่างกันไป แต่เมื่อได้พิจารณาสามารถสรุปได้กว้าง ๆ ว่า ตำรวจคือบุคคลที่สังกัดองค์การที่รัฐได้ก่อตั้งขึ้น โดยมอบหมายให้ทำหน้าที่รักษากฎหมายความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด สอบสวนสอบสวนคดีอาญา ค้ำครองป้องกันมิให้มีการละเมิดกฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม และให้บริการประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตำรวจคือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนด้วยความสุจริตธรรม ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่สนองตอบนโยบายของรัฐ โดยใช้อำนาจจากรัฐและประชาชนเพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพตำรวจจึงเป็นส่วนสำคัญของการปกครองบริหารทุกประเทศ และที่สำคัญคือ การที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง บทบาทของตำรวจจึงมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด

นอกจากหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแล้ว ตำรวจยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกของรัฐเพื่อการควบคุมสังคมให้อยู่ในระเบียบ ชั่วฉันทักษะความมีเหตุมีผล ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งคุ้มครองมิให้ประชาชนละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันอีกด้วย การ

¹ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, นคร นจนวรวงษ์, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพฯ: ศูนย์แนะนำศึกษากฎหมาย, 2522), หน้า 8.

ปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึงมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสงบสุข และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้บังเกิดผลดีในสังคมและในความรู้สึกของประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก

เมื่อได้พิจารณาถึงระยะเวลาการทำงานของตำรวจ เป็นที่ยอมรับว่าตำรวจ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงหน่วยเดียวที่ต้องเข้าสัมพันธ์ติดต่อกับประชาชนทุกระดับตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งในงานที่เกี่ยวกับอาชญากรรม หรือไม่เกี่ยวกับอาชญากรรม อันได้แก่ การให้บริการประชาชน การที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่สัมผัสกับชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างใกล้ชิดเช่นนี้ จึงสามารถช่วยคลี่คลายความขัดแย้งของประชาชนในทุก ๆ ระดับ และป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ขึ้นในสังคม ซึ่งอาจลุกลามบานปลายจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่ร้ายแรงไปได้

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้น ถ้าได้กระทำไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยยึดหลักการแบบประชาธิปไตยแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความมีเสถียรภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศชาติโดยส่วนร่วมด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าต้องปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความรับผิดชอบ ไม่ถูกต้องเที่ยงธรรม และด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเฉพาะในเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความไร้ระเบียบขึ้นในสังคมโดยทั่วไป และก่อให้เกิดการฟุ่ร่อนของอำนาจปกครองอันอาจนำไปสู่จุดเริ่มต้นของวัฏจักรการปฏิบัติได้

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว จะพบว่าภาระหน้าที่ของตำรวจที่มีต่อสังคมเป็นภาระหนักซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างกว้างขวาง ทั้งความรู้ในทางทฤษฎีและปฏิบัติ อันถือได้ว่าเป็นผู้ที่กษัตริย์สันตราชูร์ จะเห็นได้ว่าการเป็นตำรวจเป็นการใช้วิชาชีพอ่างหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ฉะนั้นตำรวจจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติสูงและได้รับการยอมรับในสังคม แต่ในขณะที่นั้น ตำรวจก็จะมีภาพพจน์ในด้านสืบสนอยู่กับความมีเกียรติในสังคม ดังจะเห็นได้บ่อยครั้ง จะถูกโจมตีจากสื่อมวลชน ประชาชน โดยทั่วไปในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ขาดความยุติธรรม การรับสินบน หรือการรีดไถ การปฏิบัติล่วงเกินสิทธิประชาชนไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย การใช้อิทธิพลไปยุ่งเกี่ยวในทางการเมืองโดยมิชอบ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเสมอมา โศกฐานะและบทบาทของตำรวจเอง เป็นผู้ใช้กฎหมายในการควบคุมสังคมให้เกิดความเรียบร้อย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่วิถีการปฏิบัติจริง ๆ แล้ว

ทำให้ตำรวจบางกลุ่มพยายามใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองมากกว่าจะให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนส่วนใหญ่ ฉะนั้นจะพบว่าตำรวจจึงเป็นแหล่งผลประโยชน์ที่ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในบ้านเมือง นอกจากการมีผลประโยชน์ทางด้านส่วนตัวแล้วถึงมีผลประโยชน์ในด้านกำลังด้วย ซึ่งหลักไม่เน้นความผูกพันของตำรวจซึ่งเป็นข้าราชการประจำประเภทหนึ่ง เข้าไปผูกพันกับนักการเมืองผู้แสวงหาประโยชน์ของตนเอง เท่าที่ผ่านมามักพบว่าตำแหน่งระดับสูง ๆ ตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกรมตำรวจจะเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน

การที่ตำรวจถูกโจมตีจากประชาชน สื่อมวลชน ในปัญหาต่าง ๆ ถ้าพิจารณาโดยเหตุผลแล้ว อาจเป็นไปได้ที่ลักษณะการปฏิบัติงานของตำรวจได้กระทำการบางอย่างที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยโดยที่ยึดถือความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ การใช้อำนาจเกินขอบเขตการให้อภิสิทธิ์แก่คนบางกลุ่ม การขาดความเข้าใจต่อสถานการณ์บ้านเมือง การชิงช้าต่อทัศนคติ แบบเผด็จการหรืออำนาจนิยมจนเกินไป ฯลฯ ประกอบกับบทบาทของตำรวจต้องมีความสัมพันธ์กับการเมืองอย่างเลื่องไม่ได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งในอันที่จะศึกษาให้ทราบถึงความสนใจความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบบประชาธิปไตยของตำรวจผู้ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับประชาชนตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าตำรวจน่าจะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างดีมีความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยนั้น ควรต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองให้มากขึ้น

การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของตำรวจต่อการเมืองไทย โดยเฉพาะในระดับนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรได้เคยมีผู้ทำการศึกษามาแล้ว เช่น ในปี พ.ศ. 2519 พ.ต.ต. สุวรรณ สุวรรณเวโช² ได้ศึกษาถึงทัศนคติของนายตำรวจที่มีต่อการเมืองและการบริหาร โดยศึกษากรณีนายตำรวจนักเรียนสารวัตรและผู้บังคับกอง รุ่นที่ 10 จากการศึกษาพบว่ามีลักษณะเป็นแบบชาตินิยมและอนุรักษ์นิยม คือ เชื่อในความสำคัญของการรักษาดี เห็นคุณค่าของการใช้อำนาจบังคับ เป็นต้น

² พ.ต.ต. สุวรรณ สุวรรณเวโช, "ทัศนคติของนายตำรวจที่มีต่อการเมือง และการบริหารราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีนายตำรวจนักเรียนสารวัตรและผู้บังคับกอง รุ่นที่ 10" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

แต่เรื่องในทำนองดังกล่าวเกี่ยวกับตำรวจชั้นประทวน ซึ่งถือว่าเป็นกำลังส่วนใหญ่ของกรมตำรวจ ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา ประกอบกับการปฏิบัติงานของตำรวจชั้นประทวนของประเทศไทยนั้นถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นตำรวจระดับปฏิบัติในพื้นที่ และต้องอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยทั่วไป ตลอด 24 ชั่วโมง และมักใกล้ชิดกับเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยต้องทำหน้าที่ 'ตัดสินใจปฏิบัติ' การในเบื้องต้น อันมีความสำคัญที่สุดส่วนหนึ่ง แม้ว่าตำรวจชั้นประทวนจะเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ก็ถือว่ามีความจำเป็น เพราะตำรวจเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะตำรวจแล้วการตัดสินใจนั้น อาจเป็นเรื่องสำคัญในบางกรณีสำคัญต่อชีวิตร่างกายของประชาชน การตัดสินใจผิดพลาดอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเหตุเหตุการณ์ลุกลามไปได้ อย่างเช่น กรณี ส.ต.ต. ระรินทร์ ฬะระกานนค์ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรของสถานีตำรวจนครบาล ลุมพินี เข้าปฏิบัติหน้าที่จับกุมคดีความผิดตาม พ.ร.บ.จราจร จนเป็นผลให้มีการตายเกิดขึ้น เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2532³ และกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ 4 นายโดยการนำของ ร.ต.อ. นลศักดิ์ บรรจงศิริ รอง สวป. สภ.อ. โนนพิสัย จ.หนองคาย กับพวกตัดสินใจปฏิบัติการเข้าช่วยเหลือตัวประกันชาวญี่ปุ่น นายอาซาโอะฯ ให้รอดพ้นจากคนร้ายจนทำให้ชื่อเสียงของตำรวจไทยและประเทศไทยแพร่ขยายออกไปทั่วโลก⁴ เหล่านี้เกิดจากการตัดสินใจปฏิบัติอย่างฉับพลัน แต่มีผลตามมามากมาย ไม่ว่าจะผลทางบวกหรือลบก็ตาม ดังนั้นการทำงานของตำรวจโดยเฉพาะชั้นประทวน ถ้าตำรวจเหล่านั้นขาดความสนใจ ความเข้าใจเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องจากทางการเมืองแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน หรือมีฉ้อฉลอันอาจกลายเป็นเครื่องมือของนักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง อันส่งผลให้ตำรวจยังคงถูกโจมตีวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบอยู่เสมอ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองของตำรวจจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะในทางพุทธศาสนาถือว่า "อวิชา" อันหมายถึง

³ ไทยรัฐ (3 มีนาคม 2532): 1.

⁴ ไทยรัฐ (10 มีนาคม 2532): 1.

ความไม่รู้แจ้งหรือไม่รู้จริงนั้นเป็นอันตรายทั้งต่อตนเอง และต่อบุคคลอื่น⁵ ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบันได้มีการที่วินาศข้าราชการเป็นไปในลักษณะตำหนิยิ่งกว่าการชมเชย ฉะนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาในเชิงทฤษฎี การสำรวจหาข้อมูลและการตรวจหาระดับความรู้ความเข้าใจ ความสนใจทางการเมืองของข้าราชการชั้นประทวนว่า มีความรู้ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองมากน้อยเพียงใด แตกต่างกันหรือไม่เพียงไร การค้นคว้าหาคำตอบดังกล่าวนี้จะทำให้ทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาใช้ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาบุคลากรของกรมตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการปกครองบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนและเผชิญกับเหตุการณ์ทางการเมือง รวมถึงเป็นผู้ตัดสินใจในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐมากที่สุด ได้แก่ ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานีตำรวจต่าง ๆ และทำหน้าที่ฝ่ายป้องกันปราบปราม (สถานีตำรวจจะประกอบด้วย ตำรวจ 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายป้องกันปราบปราม ฝ่ายจราจร ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายสอบสวน และฝ่ายธุรการ) ฉะนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงจะเน้นที่ตำรวจเหล่านั้นว่าทั้ง ๆ ที่ตำรวจมีโอกาสเกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้กฎหมาย เรื่องทางการเมืองอยู่เสมอ เขาเหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจและความสนใจมากน้อยเพียงใด แตกต่างกับตำรวจชั้นประทวนฝ่ายอื่น ๆ หรือไม่ เพียงไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติงานฝ่ายป้องกันปราบปรามมีความสนใจทางการเมืองมากน้อยในระดับใด และสถานการณ์ในการทำงานในหน้าที่ดังกล่าวนี้จะเป็นสาเหตุให้ตำรวจมีความสนใจทางการเมืองมากหรือน้อยกว่าตำรวจที่ทำหน้าที่แตกต่างไปจากเขาหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้กำหนดปัญหาการวิจัยว่า ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีระดับความรู้ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองมากน้อยเพียงใด และตำรวจชั้นประทวนที่แตกต่างกันในสถานการณ์การทำงาน (หน้าที่ฝ่ายป้องกันปราบปราม หรือหน้าที่อื่นนอกจากฝ่ายป้องกันปราบปราม) จะแตกต่างในความสนใจทางการเมืองไปด้วยหรือไม่อย่างไร?

⁵"อภิธรรมปิฎก ชรรถสังคัม" เล่ม 34, ข้อ 691, หน้า 273 และ "อภิธรรมปิฎกภิกขุสงคัม" เล่ม 35, ข้อ 926, หน้า 490 อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์ พ.ศ.2526), หน้า 2.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค้นคว้าหาความเข้าใจในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ความสนใจทางการเมืองของตำรวจชั้นประทวน ว่ามีอยู่ในระดับใด
2. เพื่อศึกษาหาความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปฏิบัติงานของตำรวจชั้นประทวนกับความสนใจทางการเมือง
3. เพื่อนำผลของการศึกษานี้เป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาใช้ปรับปรุงและแก้ไขบุคลากรของกรมตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตย
4. เพื่อเป็นการแพร่ขยายงานด้านวิชาการที่ศึกษาเรื่องความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองของตำรวจให้กว้างขวาง และเป็นระบบอย่างลึกซึ้งต่อไป

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาดังความรู้ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองของตำรวจชั้นประทวนนี้ หากจะทำการสำรวจตรวจสอบข้าราชการตำรวจชั้นประทวนทั้งหมดแล้ว จะเป็นภารกิจใหญ่มาก จำต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาที่จะเลือกสำรวจความรู้ความเข้าใจความสนใจทางการเมืองของตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจนครบาลเท่านั้น เพราะกองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นหน่วยงานหลักระดับกองบัญชาการขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ มีหน้าที่สำคัญคือ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและผู้กระทำความผิดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการสอบสวนคดีอาญาและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การให้บริการประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงเกี่ยวกับการเดินขบวนประท้วงหรือการก่อความไม่สงบ ถวายเป็นความรักขานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญต่าง ๆ และการ

รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย ที่มีใช้ปัญหาอาชญากรรมโดยตรงภายในเขต
กรุงเทพมหานคร^๖

กองบัญชาการตำรวจนครบาล จึงเป็นกลไกอันสำคัญยิ่งของกรมตำรวจในการตอบสนอง
นโยบายรัฐบาล และกระทรวงมหาดไทย ต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและปัญหาที่มีลักษณะพิเศษ
อันมีผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเป็นส่วนรวม อีกทั้งยังเห็นได้ว่าภาระหน้าที่
ของตำรวจนครบาลนั้นกว้างขวาง ต้องปฏิบัติด้วยความละเอียดอ่อน รับผิดชอบพื้นที่ครอบคลุม
กรุงเทพมหานคร ที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม อันประกอบไปด้วย
ด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางการเมือง เป็นต้น และประการ
สำคัญ คือ ภารกิจประจำของตำรวจนครบาลนั้นต้องสัมพันธ์คลุกคลีเกี่ยวพันกับการผูกพันไว้ซึ่ง
ความบริสุทธิ์ยุติธรรม อันเป็นหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างเด่นชัดที่สุดต้องเผชิญกับ
ปัญหาทางการเมืองตลอดเวลา โดยเฉพาะการประชุมประท้วง เดินขบวน การจลาจล ดังนั้น
ตำรวจนครบาลจึงต้องรู้จักการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ปัญหาด้วยความรอบคอบ ยุติธรรม
และปฏิบัติภาระจำเป็นปรามปรามได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบ
เรียบร้อยและผลประโยชน์ของชาติ จะเห็นระดับความรู้ความเข้าใจความสนใจทางการเมืองของ
ตำรวจนครบาลจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงและนำไปให้ความสนใจมาก

เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจนครบาลมี
อัตรากำลังถึง 9,851 นาย^๗ นับว่ามีจำนวนมาก ดังนั้นจึงเลือกศึกษาเฉพาะข้าราชการตำรวจ
ชั้นประทวนที่มีบทบาทและจำต้องตัดสินใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องคลุกคลีกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
มากที่สุด จึงมีความรับผิดชอบโดยตรงในการวิเคราะห์ ปัญหาทางการเมืองเป็นอย่างมากจำต้อง
นำเอาความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจทางการเมืองมาประยุกต์ใช้กับงานที่ปฏิบัติมากที่สุด
รวมทั้งมีอิทธิพลในการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งและยังเป็นกลุ่มข้าราชการตำรวจที่มีความ

^๖ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, The Metropolitan Police Bureau
(กรุงเทพมหานคร: บริษัทกรังด์ปรีซ์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด, 2529), หน้า 23-24.

^๗ แผนกทะเบียนผล กองบัญชาการตำรวจนครบาล, เอกสารอัตรากำลัง ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล, 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530.

สำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ อันได้แก่ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ เนื่องจากกองบัญชาการตำรวจนครบาลมีสถานีตำรวจอยู่ในความรับผิดชอบถึง 69 สถานี หากจะทำการศึกษาหมดถึง 69 สถานี จำเป็นต้องใช้เวลาและงบประมาณสูง จึงจำเป็นต้องจำกัดขอบเขตศึกษาเฉพาะสถานีตำรวจนครบาลที่มีปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายมาก ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเดินขบวน นัดหยุดงาน ชุมนุมประท้วง การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน การจัดกิจกรรมทางการเมืองทุกรูปแบบ เป็นต้น เกิดอยู่เสมอ ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเหตุการณ์ทำนองนี้มักเกิดตามที่สาธารณะ เช่น สนามหลวง ลานพระบรมรูปทรงม้า หน้าทำเนียบรัฐบาล หน้าสถานทูต อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สนามกีฬา อันได้แก่ พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาล ชนะสงครามดุสิต พญาไท ปทุมวัน ลุมพินี ซึ่งเหตุการณ์ทำนองนี้ตำรวจชั้นประทวนต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ในลักษณะการรักษาความสงบ การหาข่าวอยู่ตลอดเวลา จึงเห็นว่าสถานีตำรวจทั้ง 5 แห่ง เป็นพื้นที่ที่น่าจะมีการศึกษาตามปัญหาของการวิจัยดังกล่าว

ดังนั้น ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้จึงจำกัดเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ชนะสงคราม ดุสิต ปทุมวัน พญาไท ลุมพินี

สมมติฐานของการวิจัย

ความเข้าใจเบื้องต้นก็คือ สถานภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจ มีส่วนเสริมสร้างความสนใจทางการเมืองของตำรวจดังนี้ คือ

1. ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จะมีความสนใจทางการเมือง มากกว่าตำรวจที่ได้ปฏิบัติงานด้านป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
2. ตำรวจที่มีความสนใจทางการเมืองย่อมปฏิบัติงานด้านป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าตำรวจที่ขาดความสนใจทางการเมือง

ตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ คือสถานภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจ
2. ตัวแปรตาม คือความสนใจทางการเมือง
3. ตัวแปรทดสอบ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม อาจจะได้รับอิทธิพลทางใดทางหนึ่งจากตัวแปรอื่น ๆ อีกหลายตัว จึงต้องกำหนดตัวแปรทดสอบดังนี้

3.1 ตัวแปรอธิบาย วัยของตำรวจ ทั้งนี้เนื่องจากวัยอาจเป็นตัวกำหนดทั้ง สถานภาพในการปฏิบัติงานและความสนใจทางการเมือง

3.2 ตัวแปรกำหนดเงื่อนไข คือ ระดับการศึกษา ทั้งนี้เห็นว่าตัวแปรอิสระและ ตัวแปรตาม อาจจะมีเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงตามตัวแปรนี้ได้ ดังเช่นการศึกษาของ Almond และ Verba ได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีผลอย่างมากต่อความสนใจกิจการบ้านเมืองมากกว่าฐานะ ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ในประเทศประชาธิปไตยทั้ง 5 ประเทศ โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษา มากกว่ามักจะสนใจติดตามการเมืองและสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษา น้อย เพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงชันจะมีปริมาณความรู้ในข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น⁸

นิยามตัวแปร

สถานภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจ

1. นิยามทั่วไป หมายถึง การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ ตำรวจในสถานตำรวจ เพื่อที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และการให้บริการประชาชน
2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานระดับสถานี ตำรวจ ดังนี้

⁸Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The civic culture : political attitudes and democracy in five nations (Boston : Little, Brown and Company, 1965), Chapter 2, 3.

2.1 ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีสารวัตรป้องกันปราบปรามเป็นหัวหน้า มีหน้าที่รับผิดชอบ^๑

(1) การป้องกันการระงับปราบปราม การก่อเหตุร้าย เหตุรุนแรง ซึ่งเป็นความผิดทางอาญา หรือเป็นการรบกวนความสงบสุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม การข่มเหงรังแก ชุ่มชู่ หลอกลวงประชาชนผู้อ่อนแอ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอื่น ๆ และการกระทำผิดทางอาญา

(2) งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานตามข้อ 1

(3) งานการให้การบริหารประชาชนหรือช่วยเหลือสนับสนุนการป้องกันระงับปราบปราม

2.2 ฝ่ายอื่น ๆ ที่มีได้ทำหน้าที่ป้องกันปราบปราม ได้แก่ ฝ่ายจราจร ชุกรการสืบสวน และสอบสวน^{1๐}

ความสนใจทางการเมือง

1. นิยามทั่วไป หมายถึง ประชาชนมีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ติดตาม สนใจเรื่องราวต่าง ๆ ทางการเมือง

2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง ความสนใจและกระตือรือร้นปฏิบัติกิจกรรมลักษณะต่อไปนี้

2.1 ความสนใจและความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

2.2 ความถี่ในการติดตามข่าวสารของบ้านเมือง (รวมทั้งการบุคคลุศลสนทนาปัญหาบ้านเมือง)

2.3 การไปเลือกตั้ง

2.4 ความสนใจและความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ

^๑กรมตำรวจ, รายละเอียดโครงการสถานีตำรวจทดลองโดยย่อ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2528), หน้า 15-16.

^{1๐}เรื่องเดิม, หน้า 7.

ประชากรของการวิจัยและการวัดตัวแปร

1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ใน สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม ปทุมวัน ดุสิต ลุมพินี นญาไท จำนวนทั้งสิ้น 913 นาย¹¹ ทั้งนี้ ได้แบ่งประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จำนวนทั้งสิ้น 462 นาย¹² ในการวิจัยจะได้ทำการสุ่มตัวอย่างสถานีตำรวจละ 30 นาย รวมประชากรตัวอย่าง 150 นาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายอื่น (ฝ่ายจราจร สืบสวน สอบสวน ชุรการ) จำนวนทั้งสิ้น 451 นาย¹³ ในการวิจัยจะได้ทำการสุ่มตัวอย่างสถานีตำรวจละ 20 นาย รวมประชากรตัวอย่าง 150 นาย (ทั้งนี้เลือกสุ่มคละกันไประหว่างฝ่ายจราจร สืบสวน สอบสวน ชุรการ) รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ 300 นาย

2. ดำเนินการวัดตัวแปรด้วยการใช้แบบสอบถาม โดยการใช้เทคนิค Likert Scale เป็นเครื่องมือวัด เพื่อใช้สอบถามประชากรตัวอย่างของการวิจัย ทั้งนี้ด้วยการออกแบบสอบถาม และมีการทดสอบที่เหมาะสมก่อนนำมาใช้

¹¹ แผนกทะเบียนพล กองบัญชาการตำรวจนครบาล, ข้อมูลประจำแผนก, ได้จากการค้นตรวจคนให้โดย พ.ต.ท.ภาณุ เกิดลาภผล สารวัตรแผนก เมื่อ 16 มีนาคม 2532

¹² เรื่องเดิม.

¹³ เรื่องเดิม.

อัตรากำลังตำรวจชั้นประทวน

ตำแหน่ง สถานี	สอบสวน		ปราบปราม		สืบสวน		จราจร		ธุรการ		รวม	
	อัตรา	ตัวจริง	อัตรา	ตัวจริง	อัตรา	ตัวจริง	อัตรา	ตัวจริง	อัตรา	ตัวจริง	อัตรา	ตัวจริง
ปทุมวัน	27	21	104	97	12	12	51	51	11	11	205	192
ลุมพินีวัน	25	23	88	84	11	10	48	47	8	8	180	172
คูสิต	17	17	85	83	11	11	36	36	6	6	155	153
ชนะสงคราม	27	22	121	118	10	10	41	41	9	7	208	188
นญาไท	28	28	101	99	10	10	66	66	11	11	216	208
รวม	124	110	499	462	54	53	242	226	45	43	964	913

ที่มา: แผนกทะเบียนพล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของการปฏิบัติงานของตำรวจชั้นประทวนกับความสนใจทางการเมือง ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการพิจารณาแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตำรวจชั้นประทวน ให้มีความรู้ความเข้าใจการเมืองตามหลักการปกครองระบบประชาธิปไตย ได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปซึ่งประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างเหมาะสมกับสังคม อันได้แก่ การให้ความบริสุทธิ์ยุติธรรมแก่ประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย และประการสำคัญ การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ไม่สมควร

2. เป็นแนวทางในการแก้ไขภาพพจน์ของตำรวจให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นในสายตาของประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ตำรวจให้ความสนใจทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตามหลักของประชาธิปไตยมากขึ้น ย่อมปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นธรรม อันเป็นการสร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน จะเป็นผลดีต่อภาพรวมของกรมตำรวจต่อไป

3. จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการเมืองกับตำรวจโดยเฉพาะในเรื่องของความสนใจทางการเมืองให้กว้างขวาง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป เพื่อให้ทราบถึงเรื่องอื่น ๆ ของการเมืองที่สัมพันธ์กับตำรวจ เช่น การมีส่วนร่วมในทางการเมือง การอบรมกลุ่มเหล่าทางการเมือง การใช้อำนาจให้เกิดความเป็นธรรม เป็นต้น

4. จะเป็นการพัฒนาความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไปโดยทางอ้อม อันเนื่องมาจากข้าราชการตำรวจเป็นสถาบันราชการที่มีความใกล้ชิดและมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนมากที่สุดและทั่วทุกแห่งหนในประเทศไทย ระบบราชการนับว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่สามารถดึงประชาชนให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ในอันที่จะให้ประชาชนนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนั้น หากตำรวจมีความรู้ความเข้าใจ ความสนใจทางการเมืองในระดับสูง อาจส่งผลในการถ่ายทอดแนะนำให้แก่ประชาชนที่สัมผัสกับตำรวจนั้น ดังนั้น ณ จุดนี้ ระบบราชการ (ตำรวจ) จะมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย ในเมื่อสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ (โดยเฉพาะในประเทศไทย) ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง